

Asia: VN/10391/2019

Lausuntopyyntö Suomen ja Viron välisestä väestön rekisteröintiä koskevasta valtiosopimuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö toteaa, että se on antanut lausunnon aiemmasta valtiosopimusluonnoksesta. Lausuntopyyntöön mukaan sopimusluonnosta on muutettu lausuntokierroksen jälkeen.

Sopimuksen allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuus

Oikeusministeriöllä ei ole huomautettavaa sopimuksen tarkoituksenmukaisuuteen. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että aiemman lausuntopyyntöön liitteenä olleessa arviomuistiossa perusteltiin valtiosopimuksen tarvetta sillä, että asuinpaikkaa koskeva päätösvalta voitaisiin Suomen väestötietojärjestelmän osalta antaa tietyissä tapauksissa Viron rekisteriviranomaisille. Arviomuistiosta tai tarkistetusta valtiosopimusluonnoksesta ei edelleenkään tarkemmin ilmene, luovutettaisiinko sen perusteella varsinaisesti päätösvaltaa ja minkälaisen päätösvallan luovuttamisesta olisi kysymys. Sopimusluonnoksen perusteella tulovaltion rekisteriviranomainen päättäisi siitä, rekisteröidäätkö muuttaja tulovaltiossa asuvaksi. Sopimusluonnoksen ja siihen liittyvän arviomuistion valossa oleellisin muutos suhteessa lainsäädännön nykytilaan vaikuttaisi olevan se, että Suomen rekisteriviranomainen olisi sidottu toisen valtion rekisteriviranomaisen ratkaisuun siitä, onko Suomesta Viroon muuttaneen henkilön katsottava muuttaneen pois Suomesta vakinaisesti.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä huolehtia muuttajan oikeusturvan toteutumisesta. Sillä on merkitystä erityisesti sopimusluonnoksen 5 ja 9 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Sopimuksen eduskunnan myötävaikutusta edellyttävät määräykset

Arviomuistiossa on kiinnitetty huomiota siihen, että sopimusluonnos sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan ja sopimus siten edellyttäisi eduskunnan myötävaikutusta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan lainsäädäntövaikutukset on tunnistettu arviomuistiossa riittävästi. Sopimusluonnoksen aiheuttamia lainmuutostarpeita on mahdollista arvioida tarkemmin hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota arviomuistion kirjaukseen, jonka mukaan ”Sopimus jättää vastaanottajaviranomaisen harkintaan, käsitelläkö saatuja tietoja manuaalisesti ennen rekisteriin viemistä vai viedäänkö tiedot sellaisinaan rekisteriin. Digi- ja väestötietovirastossa ei ole vielä tehty periaatepäätöstä käsittelytavasta, mutta suora rekisteröinti väestötietojärjestelmään lienee mahdollinen, jos tietojen oikeellisuudesta voidaan varmistua teknisin tarkistuksin.” Kirjaus jättää jokseenkin epäselväksi, mitä suoralla rekisteröinnillä tarkoitetaan. Oikeusministeriön arviomuistiosta saama käsitys on, että rekisteröinti kuitenkin perustuisi Digi- ja väestötietoviraston ratkaisuun. Siinä tapauksessa, että Viron rekisteriviranomaisen ilmoittamat tiedot rekisteröityisivät täysin automatisoidusti, asiaa olisi syytä vielä arvioida tarkemmin.

Oikeusministeriö muistuttaa lisäksi tarpeesta arvioida sekä sopimusmääräyksiä että lainsäädännön vaikutuksia tarkemmin suhteessa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaan sääntelyliikkumavaraan ja perustuslakiin.

Yleiset kommentit valtiosopimuksen luonnoksesta

Sopimusluonnos sisältää erityisesti henkilötietojen käsittelyä koskevia määräyksiä. Arviomuistiossa on tiiviisti selostettu väestötietojen luovuttamiseen liittyvän sääntelyn suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Sen osalta on syytä pitää mielessä, että myös mahdollisen EU:n jäsenvaltioiden välisen sopimuksen on sisällöltään pysyttävä tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota erityisesti tarpeeseen varmistaa, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaiset edellytykset tietosuoja-asetuksen mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperustaa täydentävälle lainsäädännölle täyttyvät. Oikeusministeriö toteaa, että sääntelyliikkumavaran käyttöä ei ole tarkemmin selostettu arviomuistiossa, vaikka sopimusluonnoksen sisällössä ei vaikuttaisi olevan ongelmia sen kannalta. Lisäksi on syytä huomioida perustuslakivaliokunnan esittämät kannanotot, joihin arviomuistiossa viitataan. Näitä näkökohtia koskevat arviot olisi sisällytettävä hallituksen esitykseen.

Oikeusministeriö on samanaikaisesti arvioinut Digi- ja väestötietoviraston hallintosopimuksen luonnosta. Valtiosopimuksen luonnoksen 8 artiklan 2 kohtaa olisi syytä vielä arvioida tarkemmin suhteessa hallintosopimuksen luonnokseen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallintosopimukseen ei tule sisällyttää sellaisia yksityiskohtia, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan tai

muutoin eduskunnan toimivaltaan (ks. Valtiosopimusopas, Kansainvälisten ja EU-sopimusten valmistelua ja voimaansaattamista koskevat ohjeet 2017, jakso 2.5). Siten esimerkiksi 7 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen sisällön täydentäminen hallintosopimuksella olisi oikeusministeriön käsityksen mukaan ongelmallista.

Oikeusministeriö viittaa muilta osin aiempaan 8.11.2018 päivättyyn lausuntoonsa.

Suurpää Helka
OM

Koivu Virpi
OM - Demokratia- ja julkisoikeusosasto